

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, awgust 1992
8. čísto · lětník 42

Bože slowo za nas

Jezus Chrystus rjeknje: Štož chce swoje žiwjenje zachować, zhubi je, a štož swoje žiwjenje zhubi moje a ewangelija dla, zachowa je (Marka 8,35)

Husto slubimy svojim znatym a přečelam a samo zamolwitym wšelakich instancow: Chcu činić, štož je mi móžno. Ale što steji woprawdže w čłowskej mocy? Drje je nam wjele dowěrjene a přewostajene. Při tym njesměmy nihdy zapominać, zo je polo našeho činjenja a wostajenja wobmjezowane.

W poslednim času je so horco wo to wadziło, w kajkej měrje a formje móže čłowjek žiwjenje wowliwować. Wězo mamy swoje předstawy a myslički za rozrisanje tutoho prašenja. A křesćanske wašnje bywa, zo so znajmjeńša poska na to, kak sej druzy zmyslapolne žiwjenje předstajaja. To žada sej bratrowska lubosć. Na druhim boku ma so naša křesćanska lubosć pak tež w tym, zo so hdys a hdys chutne slowo praji, předewšěm potom, hdyž su mjezy docpěte, kotrež čłowjek njesmě překročić. Tu na zemi je tajke překročenje wězo druhy trěbne, jelizo myslimy na dońt swo-

jeje wótčiny abo na přichodnu zjednočenu Europu.

Za nas pak njeje jenož to zemske rozsudne. Žiwjenje saha dale. We wěčnosći jewi so jeho cyła krasnosć. Tuž rěka w kěrišu P. Gerhardta:

Ach, praju ja, hdyž, Božo, ty nam hižo jow tak rjany sy na tutej chudej zemi, što dóstać ma po tutych dnjach we twójich złotyach bydlenjach so nam mjez jandželemi?

To je drje prašenje, ale zdobom nadžije-polne. Hačrunjež pobožny muž kaž Pawoł Gerhardt bě sej wěsty, zo docpěje kónc wěry, a to zbožnosć duše, njesměmy to samospokojom wospjetować, ale mamy so wjele bóle tež zajimować za wuměnjenje za to, kaž je nam w hronje za awgust rozestajene. Knjez sam je tuto wuměnjenje postajil. Prjedy hač rozsudžimy wo žiwjenju druhich, mamy potajkim rozmyslować wo svojim wosobinskim žiwjenju. A što by był, kiž njeby wisał na swoim žiwjenčku?

Knjez Jezus Chrystus nam praji, zo móžemy zlochka zhubić, štož tola ženje hižo tak bórže zhubić njechamy. Naš přichod, naš wuspěch změje so kaž po postajenym prawidle, kaž po duchownym zakonju. Čehodla zhubi runje tón swoje žiwjenje, kiž chce je pode wšěmi wobstejnošćemi zachować? To móže so

stać jenož w tym padže, hdžež je žiwjen-ske wašnje čłowjeka prašliwe.

Nam je wot swojeho Boha a stworićela žiwjenski čas ze žiwjenskim nadawkom daty, kotryž ma so hódnje a po Knjezowej woli wukonjeć.

Rěči so rady wo bjezbóžnym, swětnym, sebičnym žiwjenju. Čłowjek, kiž chce na přnim městnje swoju eksistencu zachować, myslí jenož na swoje derjeměće, štož rěka za njeho, zo je njesmilny přečiwo druhim, zo je tež brutalny w svojim wšednym postupowanju při džele a doma, zo přje prawa sobučłowjekow, dokelž chce přeco přeni być. Ale tajki čłowjek so myli, njech je wón z křesćanom abo nic.

Knjez sudži hinak. Žiwjenje móžemy jenož zachować, jelizo so zasadžujemy za křesćansku wěc. Kak so to čini? Hačrunjež jedna so wo zachowanje našeho žiwjenja, smy tutoho hakle prawje hódni, jelizo tež myslimy na rozpřestreće ewangelija. Ewangelij ma so připowědać. To je nadobna wěc, rjane zastojnstwo, ale tež čezke, napinace a samo strašne. Wjele swěrných křesćanow je w běhu časow swoje žiwjenje Chrysta dla dało, ale woni njeju podarmo zemrěli. Woni chwala Boha z dokonjanymi prawami. Naši ludžo bojachu so, zo rěka swěrnosć k cyrkwi škodu za cytu swójbu, wosebje za džěci. To bě wopačna logika. Kak da móže nam škodzić, štož ma za cil našu zbožnosć? Feustel

Wot Boha stworjene abo njerodź?

Foto: P.A.

Serbski cyrkwinski dzeń 1992

Swoj lětuši cyrkwinski dzeń swjećachmy 27. a 28. junija w Budestecach. Hesto bě slowo Hesekiela: Słyšće slowo Boha Knjeza. Na sobotniše zarjadowanje witaše nas wosadny farar Langa z wutrobnymi slowami, kotrež bě sebi w serbskej rěči nawuknył. Při pomnikomaj Michała Frencela a Jana Budarja spominachmy na jeju zaslužby. Po tym zo so wosada we wosadnež žurli zhromadzi, słyšachmy wšelke rozprawy wo serbskim ewangelskim žiwjenju w Delnjej a Hornjej Łužicy. Tak porěčachu knjez Pitkunings, młodžinski diakon z Lubina (Lübben), knjez Hermaš ze Slepoho a knjez serbski superintendent Albert. Přinošk knjeza Kaspera z Čiska so přečita. Tute přinoški wubudźichu žiwu diskusiju a dachu wšelke nastorki k dalšemu přemyslowanju. Na kóncu

sobotnišeje zhromadžizny přečita předsyda cyrkwinskeho dnja načisk ekumeniskeho Wótčenaša, kaž jón wudžělahu katolscy a ewangelscy duchowni.

Njedzělu pokročowaše cyrkwinski dzeń ze swjedženskiemi kemšemi, kotraž Budestečanski pozawnski chór porjeńši. Knjez superintendent Albert wukładowaše nam słowo z lista Pawoła na Efesekich 2, 17–22. Po Božim wotkazanju přizamknjny so rjad postrowow knjezow krajnocyrkwinskeho wyšeho radźičela Fritza z Drježdžan, fararja Hlouška ze Železneho Broda (ČSFR), knjeza Brycki za katolsku wosadu w Budestecach, fararja Stradala z Hronova (ČSFR), knjeza Nuka za Zjednoćen-

stwo Cyrila a Metoda, superintendenta Papaia z Budyšina a knjenje dr. Wrocławskéje z Wařawy.

Po wobjedže zetkachmy so w zahrodže wosadneho doma k bjesadže. Smolerjec kniharnja poskićeše nam najnowše knihi. Ze zhromadnym spěwanjom, wšelkimi zajimawymi powědkami, z dobrym tykancom, kofejom a zmjerzlinu so připołdniša přestawka chětre miny. Skónčna zhromadžizna w cyrkwi započča so z přednoškom dr. Jenča wo Budestečanskim fararju Janu Bejmarju, kiž bě 1728 přenju serbsku bibliju wudał. Rodźeni Němcy powědachy nam – zwjetša w nawuknjenej serbskej řeči – wo svojich nazhonjenjach a přócowanjach wo nas Serbow. Tak slyšachmy

knjezow lěkarjow dr. Keßnera z Lohmena a Kaulfürsta z Budyšina, knjeza Sembdnera z Drježdžan, superintendenta Vogela z Wojerec. Předsyda přečita dołhi telegram prof. dr. Spieša a dr. Gajewskeho ze Sochaczewa. Skónčne słowo měješe serbski superintendent Albert. Tutón Serbski cyrkwinski dzeń běše zaso wjeršk za nas ewangelskich Serbow. Zo bě so tak derje poradził, mamy so wosebje serbskej swójbje Tarankec z Budestec džakować a předsydzě cyrkwinskeho dnja fararjeje Malinkej z Hrodzišća. Da-li Bóh, budže přichodny cyrkwinski dzeń 26. a 27. junija klětu we Wojerecach. M.W.

Za našu džěci

Lube džěci!

Jezus praji: Waša wutroba je přeco tam, hdžež maće waše bohatstwo Mat.6.21

K tomu chcu skrótka bajku powědać

Běše něhdy chudy šewc, kiž běše tak zbožowny, zo wot ranja hač do wječora spěwaše. Spěwaše a spěwaše, zo přeco wjac džěci před woknom stejachu a jemu připosluchachu. Susod šewca pak běše jara bohaty. Cyły dzeń ličeše swoje zlotaki a hněwaše so jara na spěwanje šewca. Přemyslowaše, kak by móht šewcowemu spěwanju zadžěwać. Přemyslowaše a přemyslowaše. Nadobo pak měješe ideju. Bohačk džěše k šewcej a dari jemu měšk złota. Šewc so zadžiwa a strachowaše so nadobo wo te zlotaki. Nochcyše je ani wokomik z wočow zhubić. Tak wza je samo w nocy sobu do łoža, njemóžeše pak wusnyć, stany a schowa měšk w kachlach, pozdžišo donjese jón do kurjenca, potom zaso zary zlotaki do swojeje zahrody. Nětko pak njemóžeše wjac džělać, dyrbyeše stajnje na swoje nowe bohatstwo myslić. Dokelž pak wjac njedžělaše, tež hižo njespěwaše. Nětk tež džěci hižo njepřirědžechu. Bu jara, jara zrudny. Běše tak njezbožowny, zo skónčnje měšk ze zlotakami bohačkej wróci. „Starosće wo njón činja mje cyle choreho, chcu radšo zaso chudy šewc być.“ Što pak běše šewcowe bohatstwo?

G. Gruhlowa

Cyrkej a wosada w Kumwaldže

Mjez Bělobohom a Čornobohom wupřestrěwa so Kumwaldski doł. Na jeho delnim kóncu steji šwižna wěža najske- rje nawjetšeje wjesneje cyrkweje w Němskej. Přichodne léto budže wona 200 lět. Po tym zo bě so stara cyrkej přemala wopokazata a njebě hižo móžno, ju

HDže so drje tutón „časnik“ namaka?

Foto: A.M.

wobnowiće, přemyslowachu, hač njebyštye so za dołho wupřestrětu wosadu dvě cyrkwi natwariloj. Pjenjezy skónčnje rozsudžichu jednoríše rozrisanje. W l. 1780 položi so zakładny kamjeń, sydom lět pozdžišo dyrbyeše loterija ze 14 000 losami pobrachowace srědky za nutřkowny a wonkowny wutwar přinjesć, a 3. adwenta 1793 so cyrkej poswejić.

Při zastupje do cyrkweje napadnje wopytowarjeje najprjedy wulkosć a šěrokosć. Twarcy běchu wjace hač 2 600 sedženskich městnow planowali. Při wšej wulkej ličbje městnow njeskutkuje twar na žadyn pad hoberski. Mjeztym zo je wonkowny twar cyrkweje wjesny barok, wobknježi nutřkowny klasicizm – cyrkej wutwari so nutřka hakle 100 lět pozdžišo jednotnje.

Huscíšo běchu jubileje skladnosć, cyrkej wudospotnić: K 300lětnemu reformaciskemu jubilejeje darichu so tři hódnotne wisate swěćniki. Wone mějachy za Božu nóc, kiž wotmě so w tutym léce přeni króć, dosć swěcy dać.

K 50lětnemu cyrkwinskemu jubilejeje zhotowichu so nowe byrgle. Wone su najwjetše džělo Neugersdorfskeho mištra Christiana Friedricha Reiša a maja 2 229 pišćalkow.

Skónčnje běchu w l. 1883 Lutherowe swjedženje přičina, cyrkwiny twar dokónčić – 30 m wysoka wěžina hawba, tři wulke wokna z pisaneje škleńcy, nowy wotlar kaž tež jednotny nutřkowny wutwar wotzamknjnychu twarski schodženk. Čitarja budže zajimować, zo běchu přeni wobydlerjo Kumwalda Serbja. W najstaršej cyrkwinskej knize z l. 1623 nadeńdžeš wjele serbskich mjenow. Hišće džens pokazuja mnohe swójbne mjena na serbski pochad, kaž na př. Domschke, Kutschke abo Kremtz. W l. 1678 spyta katolske Budyske tachtantstwo powołanje fararja Kleinsteina z tym wusprawnosćic, zo je „serbskeje řeče trochu mócný, kotraž je za Kumwaldskeho fararja čim trěbniša, dokelž je tam wjele serbskich burskich ludži zafarowanych“.

Hižo dwaceći lět do toho nasta zwada mjez zafarowanym zemjanstwom a burstwom „němskeho spěwanja a předowanja dla“, kotraž so z poskitkom dweju kemšow změrowa.

Poslednje serbske wobsydstwo, kotraž bě lětstotki w rukach Schmeißec swójby w Wbohowje, přerědže přez smjerc w l. 1898 do němских rukow.

Snadne serbske wobydlerstwo potłóči so poněčim wot zasydlencow, najske rje tež wot eksulantow. Bydlachu-li w l. 1623 něhdže 1 000 ludži w Kumwaldskim dole, ličeše spočatk tohole lětstotka wosada wjace hač 6 000 dušow. Ze spočatnje burskeje wsy nasta typiska hornjołužiska industrijowa wjes. Tkalcowstwo da ludžom mzdu a chlěb.

Štožkuli z njeličomnych wopytowarjow Kumwalda cyrkej wopyta, džiwa so přeco zaso, zo njeje so wona 100 lět hižo wobnowiła. Tehdom trjebane barby maja po wšem zdaću wuběrnú kwalitu. Wójske škody tu njenastachu – Kumwald leži přezdaleny wot wutřěla. Sna- no ma tež wěsty Kumwaldžan prawje, hdyž mjenješe: „Budže na tym zaležeć, zo swoju cyrkej po móžnosći šonujemy.“

Heino Groß

Michalska cyrkej a jeje wosada

(pokročowanje)

Wojowanja na kóncu wójny 1945 nje-
přelutowachu tež Michalsku cyrkej.
Dwě bombje trjehčištej w hapyrleji wě-
žu. Pomału wupali so wona hač do wje-
čora njedzele jubilate „kaž swěčka“.
Šěsnaće a poł centnarjow čežki zwón
padny dele a wosta na wjelbowanju dra-
stykomy ležo. Dwaj druhej zwonaj bu-
štej wójnskej woporaj.

Hižo w l. 1945 započachu z wobnowje-
njom cyrkwy, a hody samsneho lěta
zaklinča znowa stary zwón. 1946 zakry
so džěl třěchi k Sprjewi kruće z cyhele-
mi, druhu, sewjerny džěl, pokry so ze
słomu. Tež wokna móžachu so wobno-
wić. Wěsty wjeršk bě postajenje wěži-
neho kónčka. Drjewo za to dósta wosa-
da z Wjelečina a ze Steinigtwolmsdorfa.
A tola bě znowanatwar w čežkim
powójnskim času jara wobčežny.

Po njecylych 20 lětach běchu zaso wjet-
še twarske džěla trěbne. Dowolnosť za
jich přewjedženje bě zwjazana z na-
dawkom, zo so cyrkej do swójeho stare-
ho stawa staji, přetož je wona ze Starej
wodarnju Budyske znamidło. To rěka-
še, zo dyrbjachu so schodženkowe
chěžki, kiž buchu jako přitwarki na juž-
nej a sewjernej stronje 1892 natwarje-
ne, zaso wotstronić. To měješe za scěh,
zo dyrbjachu so łubje, z wuwzaćom łu-
bje za byrgle a łubje we wěži, wottwaric.
Ławki za sedženje stajichu so do rańše-
ho směra. Wokna so nowe zaškleńco-
wachu a dóstachu lěsycy. Třěcha pokry
so znowa. Město tepjenja z wuhlom tepi
so nětkole z milinu. Jako wosebite dro-
hoćenki wobhladuja so wotkryte molo-
wanki na wjelbowanju, wobnowjeny
woltar a nowe Eulic byrgle.

Dwanaće lět trajachu twarske džěta,
a wone su jasny dopokaz, kak so wšitke
tute džěta do přewróta dljajachu.

Wosebita debjenka w cyrkwi je klětko,
kiž přińdže k nam 1976 a blyšći so wot
l. 1989 w nowym swětle. Tež tři nowe
zwony su hižo late a čakaja nětk, swoju
službu w Michalskej cyrkwi nastupic
móc.

Tak je Michalska cyrkej w běhu dobreho
poł lěttysaca wotměnate stawizny doži-
wiła. A jenož Bóh sam wě, kelko ludži je
jej w tutym času swěrných wostało, ju
ze wšěm zasadženjom zdžeržalo a při
tym swoju lubosć a zamóžnosť do njeje
zatwarilo. Tola wšitko to ma jenož
zmysl, hdyž tež naša generacija tute
Bože znamidło wobkedžbuje a tutón
dom Boži w přichodže tón wostanje, ja-
ko kotryž je so natwaril: Budyska dža-
kna cyrkej!

W. Duntsch

Dodawk k Michalskej wosadze

Němske kemše su pola nas kóždy nje-
dželu w 9 hodž. Dale so němska Boža
služba měsačnje w cyrkwi bratrowskeje
wosady w Małym Wjelkowje kaž tež
w tamnišej starowni wotměwa. Dalše
kemše su w hladarnjomaj w Ratarje-
cach a na Židowje. Serbske Bože
služby mamy kóždy 1. njedželu w mě-
sacu w 10 hodž.

Na našich wjeskach mamy na wjele
městnach bibliske hodžiny a nutnosť,

zdžěla tež z Božim wotkazanjom za na-
šich staršich wosadnych. W přichodže
chcemy wjac wosadnych wječorow na
našich wjeskach poskićic, zo bychy tak
tež druzy do rozmołwow přišli.

Centralnje, a to rěka na našej farje, zet-
kawa so kóždy tydžeń naša młoda wo-
sada, a kóždy druhu tydžeń zeńdu so
džěci, kotrež hišće do šule njechodža.
Měsačnje mamy kruh młodych doros-
ćenych a rozmołwjenski kruh. Mjeztym
zo so naša žónska služba měsačnje na
farje a na jednej wjesce zeńdže, scha-
džuja so młode mačerje na dwěmaj
městnomaj w našich wjeskach.

Nabožina podawa so pola nas na dže-
wjeć městnach a pačerje na dwěmaj (a
to pačerje w třoch skupinach).

Myslu sebi, zo ma z tym poskitkom na
wosadnych zarjadowanjach skoro kóž-
dy móžnosť, so něhdže wobdžělic. Wě-
zo nječakamy jenož, zo bychy wosadni
na naše zarjadowanja přišli, ale jich tež
wopytujemy. Wo tym pak nochcu na tu-
tym městnje rozprawjeć.

S. Albert

Přescěhowanje křesćan- now we 18 statach

We 18 krajach na swěće přescěhuja
a čwěluja so křescenjo tež džens hišće
na zdžěla surowe wašnje. Tole rozpra-
wješe organizacija „Christian Solidarity
International (CSJ) „před žurnalistami
we Wienje. Tale w l. 1979 založena or-
ganizacija zwěsći we wobšěrnej doku-
mentaciji, zo sluša tež w europskich
krajach potiočowanje křesćanow a zra-
njenje čłowjeskich prawow k politiske-
mu wšědnemu dnjej.

W dokumentaciji mjenuja so Albanska,
Rumunska a Turkowska. W Albanskej
so dale njelubozni staćenjo wuhnawaja
a internuja, hačkuli je nabožinska swo-
boda z l. 1991 garantowana. „Stat kom-
dži so z wróćenjom cyrkwinskeho swój-
stwa, kotrež sej katolikojo a prawostaw-
ni husto w samsnej měrje žadaja. Mjez-
tym su ewangelikalne skupiny kraj jako
móžny potencialny misionski zaměr
wotkryli.

Z Rumunskeje rozprawja CSJ, zo je po-

měr mjez prawoslawnymi a katolikami nowy dol docpět. Stat financuje prawoslawnu cyrkej, a druhe cyrkwy ničo njedóstawaju. Tež w Rumunskej njeje so prašenje cyrkwinskeho swójtwa hišće rozrisało.

„We wuchodnej Turkowskej potlóčuja so Syryscy křescenjo běžnje“, pokročuje dokumentacija. „Přez wuhnanstwo, čeknjenje a kulturnu diskriminaciju hrozny křescanska mjeńšina, kotraž sluša k najstarším křescanskim zhromadnosćam, wotemrěć. Knježerstwo w Ankarje zaprěwa to hižo lěta. W Turkowskej chłosta so wobsydstwo syryskich nabožnych knihow z jastwom čas žiwjenja. Křescanow nuzuja k islamej přestupić, jelizo chcedža w statnej službje džělać, stat je cyrkwy sćazał a je do mošejow a hródžow přetworil.

Wjele ćeše su wumjetowanja, kotraž CSJ přećiwo zwonkaeuropskim krajam zwěsći. W někotrych maja njekřescanske nabožiny móc, w druhich su mócnarjo kaž tež wjetšina wobydlerstwa romscy katolikojo. Tole potrjechi na př. Srjedźnu a Južnu Ameriku. Tu rěka w dokumentaciji:

— W Brasilskej škitaja wyšnosće duchownych a prawiznikow, kiž na stronje

chudych steja, lědma. Brutalnosć a wobtykanje knježitej.

— W El Salvador wohrožuje tajna armija za wumóženje naroda předewšěm zastupnikow ewangelskeje cyrkwy. Wot julija 1991 je wjace hač 300 padow zranjenjow čłowjeskich prawow znatych. Wšitke su so na křescanow měrili. — W Peru wojuja knježerstwowe wojska, guerilska organizacija Blyščata šćežka a drogowa mafija mjez sobu. Jich wopory su přede wšěm žiwnosćerjo. Znajmjeńša tři duchowni so morichu, sta ludži so zhubichu, a eksistuja mnohe pokiwy na čwělowanja a nječłowjeske počinanja.

— W Kolumbiskej su duchowni a mniša wopory politiskeje namocy. Stat je „jehož formalnje demokratija; wón přihladuje, zo so ludžo w nadawku paramilitarnych skupinow a drogoweje mafije“ zhubja. Podobne zrudžace rozprawy pochadžeja z Afriki a Aziskeje. Tak rozprawja so z Vietnama, zo njedowoli po najnowšim wuwicu we Wuchodnej Europje vietnamske knježerstwo žanužkuli liberalizaciju, přetož je tam móc a podpěra cyrkwjow při přewrótach nimoměry pytnýc byla. „Nowe anticyrkwinske zakonje so postajichu, žołna zajecow

a namócnych naprawow sćehowaše.“ Iran a Irak runje kaž Sewjerna Koreja, China a Malaysiska su po tutej dokumentaciji CSJ kraje wulkeho přesćěhania křescanow, předewšěm měrili so wone přećiwo domjacym zhromadnosćam wěriwych. W Malaysiskej so připowědanje křescanskeje wěry kruće chłosta. W Iraku je so z časa Golfoweje wojny potoženje chaldejiskich katolikow dale pohubjeńšilo... Ličba přenjatnje třoch milionow Chaldejow je so nětko na 750 000 pomjeńšila.

W Africe wumjetuja so wosebje Suda nej a Nigeriji zranjenja čłowjeskich prawow a nadběhi na křescanow. W južnym Sudanje, takle rěka, so zaměrnje hłód zasadža, zo by so wobydlerstwo pomjeńšilo. W južnym Sudanje bydlja porno sewjerej předewšěm njemoslemono, mjez nimi tež wjele křescanow. Jich mjenuja „Božich njepřečelow“...

Tež z Nigerije je přiběracy čišć moslemow na křescanow znaty. Při wospjetnych njeměrach čerpi knježerstwo „prawe hořtwy“ na křescanow; jedna ze skladnosćow je planowana ewangelizacija byla. W Nigeriji su třecina wobydlerstwa křescenjo, tola to muslimska strona na wědomnje njeberje. IDL

Štó znaje Annu Wackwitz?

Tak so prašach w hodownym čisle tutoho časopisa. Mjeztym je něšto wjace wo njej znate, hač sym to tehdom wědzał. A to chcu tu napisać.

Anna Maria Albertec je so 18. meje 1880 w Rachlowje narodžila. Jeje nan bě muler Jan Ernst Albert, mjenowany Simon, a jejna mać Marija Teresija rodž. Biebrachec. Do šule je drje w ródnej wsy chodžila. Što je po tym činiła, njeje mi znate. 30. oktobra 1905 bu w Bukecach ze zamkarjom Maksom Wilhelmom Wackwitzom wěrowana. Džesać měsacow pozdžišo so syn

Erich Wilhelm narodži. To běchu drje najbožowniše dny mandželskeje. Ale bórže so to změni. Połdra měsaca po tym jejny mandželski na suchočinu zemrě a pjeć dnjow pozdžišo synk. Nětko stejše nadobo cyle sama. Što je wona w přichodnych štyrjoch lětach činiła, njemóžach zwěsćić. W oktobru 1910 zastupi do Friedenshorta a je tam na wšelakich stacijach džělała. Lěto pozdžišo wopyta w Bonnje kurs za baby a po tym mionsku šulu w Londonje, zo by jendželsku rěč nawuknyła a so na medicinskim polu dale kublała. 11. awgusta 1912 so potom na diakonisu poswjeći. Džesać dnjow pozdžišo wotpućowa přez Pólsku do Moskwy a wottam dale ze železnicu do Wladiwostoka. Wottam so potom na wuchodnym brjohu do Chiny poda. W Chinje skutkowaše we wšelakich městach a wjeskach jako chorobna sotra. Husto pak měješe tež džěla lěkarja wukonjeć a samo mjeńše operacije přewjesć. Wězo, wona so tež prócowaše, hygieniske znajomosće mjez ludom rozšěrić, a za wažne tež měješe připowědanje Božeho słowa. Hač je wona tež w Japanskej a Indiskej byla, njemóžach dotal zwěsćić.

W lěće 1920 dósta wona dowol do domizny a je z łódžu do Hamburga přijěta. Tu wona schorje a běše dwě lěće chora. Po wustrowjenju so wona wjac do wukraja njepoda, ale džělaše w šwalčerni Friedenshorta a zastupowaše sotry w Engelsdorfu a Michelsdorfu. Wot

1923 do 1928 džělaše wona w Grünbachu mjez młodostnymi. Po tym zo bě jejna swakowa zemrěta, je ju (drje małych džěci dla) zastupowała.

1930 pak je wona zaso w šwalčerni Friedenshorta a zastupowaše w Altruppinje. W januaru lěta 1931 přewza wona wjednistwo „Lindenhaus“ w Preußisch-Rosengartenje. Jako wjednica je wona tež transport tutoho doma na kóncu wojny do Porynskeje nawjedowała. Po wojnje běše dwě lěće pola sotry w Rachlowje a 1949 přewza wona zastupowanje w domje „Abendsonne“ w Lipsku. Bórže pak so do Heiligengrabe přesydlila a džěše tam na wotpočink. W Heiligengrabe wona 20. meje 1972 zemrě a bu tam tež pochowana. Njewšědne žiwjenje je k swojemu wot Boha postajenemu kóncuj přišlo. S. Albert

Zemje wutroba

Ju slyšiš pukotać we wichorach a hořku, hdyž wjerški štomow klonja so. Ju slyšiš pukotać w soninach a tořku, hdyž z juskom mysle honja so.

Ju slyšiš pukotać we zrudobje a płaću, hdyž z hidu lubosć lemi so. Ju slyšiš pukotać w spytwanjach a tlaću, hdyž djaboł z mocu klemi so.

Ju slyšiš pukotać w hroninach a braću, hdyž wita wočko swětleško. Ju slyšiš pukotać při džělenju a płaću, hdyž putnik wróci k zemi so.

Pawoł Krječmar

400 lět wot narodnin „słowjanskeho Luthera“

24. do 26. jutrownika su w Cieszynje docpěli swój wjeršk sławnosće k wopomnjeću 400. narodnin „słowjanskeho Luthera“, kotryž so w pólsčinje mjenuje Jerzy Trzanowski, pola Słowakow Juraj Tranovský, za Čechow pak je to Jiří Třanovský. Rodženy w Cieszynje 9. jutrownika 1592, skutkowaše poměrnje mało w domiznje, bóle pak w Čěskej, na Morawje a w Słowakskej. Na započatku bě powołany za wučerja na gymnaziju swj. Mikławša w Praze, wučese potom w Holešowje a we Walaškim Mjezryččí (Morawa), tamle bě měšnik wot ordinacije w l. 1616. Přescěhowany w času 30lětneje wójny, nawróci so do domizny a w l. 1626 do 1629 předowaše w Bielsku, potom čekny před nadběhami konterreformacije na Orawu. Wot kónca 1631 hač do smjerće 2.6.1637 bě z fararjom w Liptowskim Swjatym Mikulašu. Jeho spěwarske Cithara sanctorum (Citera swjatych) docpěchu wjace hač 150 wudaćow a stachu so zakład słowakskeho nabožinskeho basnistwa. Tež pod lačonskim mjenom Phiala odoramentorum běchu modlerske woblubowane w mnohich ewangelskich wosadach. Předowanja Trzanowskeho buchu wjелеkróć přepisowane a hišće džensa namakaja so husto w ewangelskich swójbach wokolo Cieszyna. Wón basnješe tež we lačonskej řeči.

W běhu sławnosćow wotmě so 24. wědomostna konferenca, sobotu, 25. jutrownika, bu wotkryta pomjatna tafla na městnje, hdžež steješe něhdy dom, w kotrymž narodži so J. Trzanowski. Sobotu wječor spěwachu ewangelske chóry ze šěsć wosadow w lutherskej cyrkwi w Cieszynje, tež wosadny komorny orchester zahra. Njedzelu předowaše biskop ewangelsko-augsburgskeje cyrkweje w Pólskej, Jan Szarek, na kemšach po wotkryću pomnika Trzanowskeho na cyrkwiniskim naměšće. Sławnosće buchu wudospolnjene z nowowudaćom knižki biskopa dr. A. Wantuły: Ksiadz Jerzy Trzanowski, žyćie i twórczość.

Serbskich čitarjow chcu skedźbnić na delnjoserbskej epizodze w žiwjenju Trzanowskeho. Sprěnja posłašaj jeho staršej w l. 1605 na gymnazij do Gubina. To je dziwne, dokelž běchu druhe wuznamne ewangelske gymnazije bliše, na př. we Wróclawju. Snano bydlachu w Gubinje někajcy přiwuzni Trzanowskec swójby abo džělawni partnerojo nana, kotryž bě kotlar? Wo Gubinskej wučbje Trzanowskeho napisa z prawom dr. Wantuła, zo njewěmy, do kotreje rjadownje zastupi młodženc a kajke bě tam jeho žiwjenje. K dotalnym prašenjam chcu přidać scěhowace: Hač zezna so přichodny awtor spě-

warskich z Mollerowymi delnjoserbskimi spěwarskimi? Hač namaka so někajki wothłos tamnych serbskich spěwarskich w zawostajenstwe Trzanowskeho? Teoretisce by to možno było. Chcemy tež wědžeć, kajki bě niwow wučby w Gubinskim gymnaziju a mjena wučerjow z tamnych lět. Chcemy zhonić, što młody Trzanowski tam nawukny.

Druhi króć přijědže Trzanowski do Gubina w nalěcu 1611, hdyž bě dostudował bohosłowstwo na Wittenbergskej uniwersiće. Čehodla je wospjet přišo? Po mojím zdaću nadžiješe so wón, zo dóstanje městno wučerja na Gubinskej šuli. Před ordinaciju bě potom wučer w Praze, hačrunjež chcyše do wučerstwa zastupić w Gubinje. Krótko traješe druhi wopyt Trzanowskeho w Gubinje; wottud je wón wotpućował do Cieszyna, potom do Prahi.

Z tutymi sadami chcu serbskich a němских wučencow pohnuć, zo bychu so zaběrali ze žiwjenjom Trzanowskeho w Gubinje a z wuznamom tuteje epizody za jeho rozwiće. My to potom rady wozjewimy.

Rafał Leszczyński

Přispomnječko

Před runje 50 lětami zemře w Treblince Henryk Goldszmid, kotryž je znaty pod mjenom Janusz Korczak. Wón bě Polak a po wěrje Žid. W lěće 1911 přewza lékar a pedagog Korczak židowsku syrotownju a móžeše ju hač do lěta 1942 nawjedować. Potom so wustaw wot nacijow zawrě a džěci so wotwjedzechu do koncentraciskeho lěhwa Treblinka. Korczak, byrnjež jeho nictó k tomu nje nučil, njewostaji při tym swoje džěci, wo kotrež bě so ze wšěmi swojimi mocami zasadžil, same, ale džěše z nimi zhromadnje čežki puć do Treblinky a tam z nimi do smjerće.

Měnju, zo na tajkeho čłowjeka kaž na Korczaka zabyć njesměli, runje džensniši džen nic, hdyž sebičnosť dale a bóle přiběra. Snano so něchtó z čitarjow dokladnišo z Korczakom zaběra a nam něšto wo tym napisa. Trjeba by to zawěsće było.

S. Albert

Dodawk

Knjez sup. Albert pisa w Přispomnječku w poslednim čisle PB, „zo je hanjenje za pjenjezami džensniši džen to, štož nas najbóle zaběra“. Mi so njecha to cykle tak absolutnje płaćić dać. Kóždyžkuli přewrót přinjese wjele njeměra a njewěstosće do ludnosće. Tak tež nětčiši. Normy, na kotrež běchmy zwučeni, hižo njeplaća, wšo je hinak a hinaše. Změna pjenjez před dwěmajlětomaj bě hišće to najjednoríše, tež hdyž wjetšina ludži džěl swojich lutowanjow zhubi. Lědma

što pomysli tehdy na žiwjenske změny: bjezdžělnosć, dočasne rentnarstwo, změna džěloweho městna, šulska reforma atd. Zwěrju sej twjerdzić, zo njeje přewrót ani jednotliwca ani žanu swójbu přelutowať. Nichtó njeje hižo tajki kaž před třomi lětami a njemóže to tež być. Smy dyrbjeli w tym času jara wjele přewuknyc a přiwuknyc, štož so bjez psychiskeho napinanja njestawa. Kóždy dyrbi za nowymi žiwjenskimi normami pytać a při tym njech je nam Swjate pismo pomoc, tež hdyž nas při tym něštožkuli boli.

Zo je na wšěm wične hospodarstwo, jónu wot ministerskeho prezidenta Helmuta Kohla jako „socialne“ apostrofowane, wina, wěšće tež wěrnó njeje. Fakt, zo smy nuzowani, džensniši džeń so bóle hač hdy do toho z pjenjezami zaběrać, je wězo wěrný. Kelko slubjenjow su ludžo slyšeli a kelko zcludanjow dožiwili, so mi njecha naličić. A tola wobknježi wjele ludži přiwěra, zo **dyrbi** so jim přeco lěpje hić. Što pak to rěka? Awto, pjenjezy na bance, k jědži telko a tak tunjo, zo so broji? Je tole bohatosć, kiž wot Boha přińdže? Dwěluju na tym.

Kata Malinkowa

Čitarjo pisaja

Knjez dr. Keßner z Lohmena posředkowaše redakciji sčěhowacy list:

Jara česćeny dr. Keßnero, to bě rjane překwapjenje, zo dóstach wot Was list z časopisom Pomhaj Bóh. Wutrobny džak! Hnydom přińdže mi myslička, zo bychmy sej za lěpše misioniske džěło mysle a objekty wuměnić móhli, jeli byšće Wy muzej reformacije měli. Bych džakowny byť, hdy bych dvě karće Hornjeje a Delnjeje Łužicy, staršu bibliju, spěwarske a katechizm kaž tež zynkopask z jednym chórom dóstať, a to samsne bych Wam w pólskej rěči pólšať. Wuwiće Jezusoweje cyrkwe by za mnohich zajimawe bylo...

Za pólski lud by spomóžne bylo zhonić, zo je so jónu dr. Luther katolskeho wójwodu Albrechta z Hohenzollerna prašať, kak doľho chce hišće jako katolski duchowny přećiwó pólskemu katolskemu ludej wójnu wjesć. Tole je jeho k přestupej we wěrje pohnuť. Potom přeloži so biblija tež do pólsčiny...

Prošu wodajće zmylki w mojim lisće, ale nimale ničo wjace njewidžu, a lékarjo njewědža, kak móhli mi pomhać. To su sčěwki Černobyla.

Wutrobny džak za Wašu kedźbliwosć. Sće jako hósć pola nas stajnje witany, a džakuju so tež za Waše reakcije na moje starosće.

W zwjazanosći we wěrje Waš podany

Władysław Pilchowski

Němski cyrkwinski džeń w Budyšinje

Lědma je so wot časa přewróta džeń minyť, bjez toho zo so njeby něšto změnilo. Je wjele rjaneho, na př. móže kóždy nimale pućować, hdžež chce, za druheho pak je so wotewrěť čěmny doľ, jedyn wjetši, druhi mjeńši. Jónu rěka tutón „bjez džěła“, druhi króc „zadofženje“ abo „hišće wjace stressa“ abo „njepřewidžu hižo ničo“. Z tajkimi a hinašimi prašenjemi dyrbi so nětko njemalo ludži zaběrać, a wone čłowjekow jara zaběraja. Tutyh chcemy so my jimać, wo nich rěčeć a za wotmołwami pytać na Regionalnym cyrkwiskim dnju a kongresu w Budyšinje nazymu tutoho lěta wot 10. do 11. oktobra. Jeho hrono rěka: Hačrunjež ja chodžu w čěmnym dole..., słowo za znateho 23. psalma w bibliji.

Na cyrkwiskim dnju a kongresu wočakujemy wjele wopytowarjow z wokresow Budyšin, Biskopicy, Kamjenc a Lubija a zajimawych hosći z bliska a daloka. Wšćicy, kiž chcědža jón sobu dožiwić, su lubje witani. Tohodla zapisajće sej: 10. a 11. oktobra cyrkwinski džeń a kongres w Budyšinje.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Delneho Hunjowa. Zańdženu nje-dželu popołdnju w štyrjoch hodžinach bu naš wopalny swjedžeń za našu wjes kaž tež za Horni Hunjow tu jara swjedženske swjećeny. Srjedz wsy bě rjana přistojna klětka natwarjena, kotruž bě knježna Terezija Žurec na jara lubozne a přistojne wašnje wupysila. Po wuspěwanju kěrluš slyšachmy hnujace a pozběhowace předowanje našeho lubowaneho knjeza fararja lic. theol. Imiša. Nic jenož z našeju dweju wsow, ale tež z wokolnych wsow bě so wulka syła nutrných postuchowarjow zešća. Z kóždeje wutroby wěšće džak za Božu wopokazanu pomoc po tamnym wóhnjowym njezbožu, kaž tež horca próstwa wo Knjezowy škit a wobwarnowanje so k Bohu pozběhaše. Haj, Bóh tón Knjez budž ze swojej miłosću pola nas!
SN, 27. awgusta 1892

Česć, komuž česć sluša

**Starych ludži česćuj stajnje!
Woni běchu – štož ty sy.**

**Ty njewostanješ wěcnje mlody.
To je stajnje žiwjenja běh...**

**Sam budžeš jónu, štož woni su
Hdyž sprócni domoj du ...**

**Tuž njebudž puchor blazniwy,
ale čichi, sprawny – nadobny!**

Pawoł Krječmar

Přednošk nje-dželu Rogate 1991 Ja sym tolerantny, tola druzy?

Smy so tu w cyrkwi zetkali. Kóždy a kóždy je swój puć před sobu měľ, krótki abo daloki, přijomny abo wobćežny. Někotrych je snano tutón přednošk přiwabiť, druhich woblubowane zetkanje nje-dželu Rogate. Doma smy wjele zawostajili: Ludži, kiž nas trjebaja, njehotowe džěło abo snano tež prózdne bydlenje. Přinjesli smy: wjesole a zrudne myslički. Nas tuchwilu wjele jima: Kak póńdže ze mnu, z našimi džěćimi a wnučkami dale? Wobchowaja wone swoje džěło? Dóstanu wone bórže zaso džěło? Kak póńdže ze mnu dale? Budže mi renta dosahać, hdyž so milina, wotnajenski pjenjez atd. powyšić? Wostanu ja strowy? Nětk smy my tu a wjeselimy so nadžijomnje na tute zeńdženje, na tute popołdnjo, na tutu zhromadnosć. Chcemy pak sej najprjedy kěrluš zaspěwać, kiž njech nas pozbudži: Zhromadnje sej zaspěwajmy, modlmy so, chwalmy toho Knjeza. Naša tema rěka: Ja sym tolerantny, tola druzy? Što rěka tolerantny, toleranca? Móžemy z tutym słowom něšto započec, móžemy je wujasnić? Někotryžkuli myslí sej snadž, tute słowo njeznaju abo te sym hižo slyšať, ale što wone woznamjenja, to njewěm. Tolerancu móžemy přeložiť ze znjesć – čerpjeć – plačić dać druhe mēnjenja – zmužitósc k sčerpnosći.

Něchtó je jónu prajit:

Toleranca je zwólniwosć, druhemu hinakbyće přiznać.

Nětk chcu wam našu temu na wšědných přikładach rozložić.

„Pomhaj Bóh, knjeni Mlynkowa.“

„Wjerš pomazy, knjeni Krawcowa.“

„Derje, zo so zetkamoj, da móžu wam to hnydom dale prajić. Knjez farar prosy wo pomoc za wosadny swjedzeń. Při přihotach je wjele rukow trěbnych, štož započina so hižo z rjedženjom stólcow, kotrež hewak njetrjebamy. Wjele drugeho dyrbi so tež hišće činić.“

„Tajki wosadny swjedzeń je tola wulkotna wěc.“

„Sym hnydom na was myslita, knjeni Krawcowa. Móžeće tola při přihotach pomhać.“

„Kak da runje na mnje přiřdžeće?“

„Nó, myslu sej, hdyž na džěto njechodźice, změjeće chwile. A trochu wotměnjenja při wšědnym džěle doma tež trjebaće.“

„To pak mi dosaha. Mysliće sej snano, dokelž njedóstanu za swoje džěto mzdu, zo ničo hódne njeje. Wy byšće tola wědžeć dyrbjala, kelko ma hospoza a wowka za džěto, kotraž so wo swójbu a domjacnosć stara, a kak wažne jeje džěto je. Wy džě maće tež tři džěci. Moje džěci a wnučki a mój muž su mjenujcy za mnje wšo a wšitko. A mój muž je cyle do swójeho džěta zanurjeny, wón ma lědma za nas chwile. Wo swóych druhich winowatosćach njecham ani rěčeć. Zastaram třoch starych ludźi, džělam w staršiskej přiradže a wjele drugeho. Při tej skladnosći pak chcu wam něšto rjec. Mi zda so hižo dołho njezamotwite być, kak wy ze swójeje swójbu wobchadžeće.“

„Što sej to zwěriće! Kak to měniće? Čehodla mi njezamotwitosć wumjetujeće, to dyrbiće mi wjasnić.“

„Wobkedzbuju hižo dołho, zo su waše džěci husto same. Wone nimaja tola prawe doma. Njedawno bě waša holčka cyle popođnjno wonka, dokelž bě kluč zhubiła. Mi je jeje žel bylo. Pola nas so to njeby stalo.“

„Wěc ze zhubjenym klučom bě připad. To so kóždy dzeń njestanje. Pola nas je z wašnjom: Jeli mje džěci trjebaja, potom mam za nje chwile, tež hdyž poprawom chwile nimam. Mamy kruće planowany čas za hry a předewzaća. Mój muž čini potom tež sobu. Myslu sej, zo hdyž na džěto chodžu a džěcom wšitko njewotwizam, zo to spěchuje jich samostatnosć.“

„Jeli chceće dokładnje wědžeć, to sym ja hinašeho měnjenja. Tři džěci měč a na džěto chodźić, to jednorje njeřdže.“

„Tak sym prjedy tež myslita, sym pak swoje měnjenje změniła. Z dweju přičinow chodžu na džěto: Mam swoje powołanje rady. Mi by wjele pobrachowało, hdyž njebych je wukonjała. Čehodla hewak sym telko mocy za wukublanje

nałožowała. Mi je wažne, zo dodam jako žona swoje kmanosće a swoje wašnje do džěta. Pola nas na džěle su džesać wodžacych přistajenych a wot tych jenož dwě žonje. Hdyž njebychmój mój tam bytoj, njeby ničo žony a jich wašnje džěta zastupował. By jara jednostronske bylo, hdy bychu rozsudy w hospodarstwje, politice a tež w cyrkwi jenož na ramjenjach mužow leželi. Potom by přeco tak wostało: Žona ma domjacnosć a džěci zastarać, a muž čini politiku. Chodžu na džěto, zo by so to jónu změniło.“

„Haj, wšak, haj. Tohodla widžu wašeho muža tak husto nakupować a schody mjesć. Tak sej snano nowe wašnje žiwjenja předstajice?“

„Mi je hórje hač zle, dokelž mamój najskerje cyle wopačne měnjenje wo sebi.“

„Mi tež njeje derje, přetož njemóžemy poprawom scyta mjez sobu rěčeć, dokelž sej kóždy myslu, zo jenož jeje puć je jenički prawy.“

„Mi schadza myslička: Kak by bylo, hdy bychmój jónu před žonami we wosadze rěčaloj, čehodla někotre z nas na džěto chodža a druge wědomje druhi puć džěja.“

„To by derje bylo. Jenož wěc z wosadnym swjedženjom njeje hišće wjasnjenja. Chcemoj wobě při přihotach pomhać?“

„Haj, potom so tež bliže zeznajemoj. Přizjewju naju pola knjeza fararja.“
Njenastupa tuta podawizna tež nas?

Modlmy so:

Knježe Božo, ja du swój puć.

Sym swój puć namaka(a).

Sym so rozsudži(a)

a tohodla so wjeselu.

Druhdy njewěm, hač je to tež derje za tych,

z kotrymiž sym žiwy(a), a za tych,

kiž su na mnje pokazani.

Knježe Božo, ja du swój puć.

Žona pódla mje je druhi puć woliła.

Druhdy wona na mni dwěluje.

Potom přemysluju znowa.

Knježe Božo, ja du swój puć

a chcu wuknyć, tež wo druhich pućach přemyslować.

Hamjeń.

Druhi přikład:

Mać: „Ty džě njechaš takle zhotowana woteńć?“

Džowka: „Zhotowana? To je tola super.“

Mać: „To njeřińdže docyta do prašenja, w tychle mazanych jeansach a w tym trundlatym puliju njeřińdžeš won. To je hańba.“

Džowka: „Ty so jenož huntoriš, to je zle.“

Mać: „Huntoriš? Nó, sluchaj raz, ja tola wěm, štož je prawe a dobre za tebe.“

Džowka: „Wěš ty to woprawdže? Nje-wěstaj ty a nan jenož to, štož je prawe

za waju? A štož mataj wój za dobre a prawe, dyrbi tež za mnje dobre a prawe być.“

Mać: „Kak so jenož zadđeržiš. Mój myslimój na twój přichod, a ty sy tajka nje-džakowna.“

Džowka: „Mój přichod? Staj so wój hdy za mojimi planami a předstawami prašaloj? Ja tola scyta njejsym ja, ale sym to, štož byštaj wój chcytoj, zo to sym.“

Mać: „Sy da ty wšo zabyła, štož smój za tebe činitoj? Tón wulki swjedzeń ke konfirmaciji w najlěpšim hosćencu?“

Džowka: „Radšo bych z tymi, kotrychž mam rady, doma była.“

Mać: „A te wulke pućowanje lońše lěto? Njeje so to tebi lubito?“

Džowka: „Radšo bych z Młodej wosadu pućowała.“

Mać: „A twoja rjana stwa, što je ta płaćila?“

Džowka: „Při kóždym posteru, kiž chcu na scěnu zlěpic, so wamaj zecnje, a na hudźbu sluchać lědma směm. To waju myli.“

Mać: „Ty njechaš naju jednorje zrozumić. Njemóžeš ty ani kuska tolerantna być?“

Džowka: „Tolerantna? Što to poprawom je?“

Kak byšće wy jednali?

Ja předstajam sej, zo by so mać spočatnje hižo hinak prašeć dyrbjala, snano takle:

Su te jeansy a tón puli woprawdže rjane?

Takle njebych sej zwěriła na puć hić.

Při tajkimle prašenju by džowka skladnosć měła, swój rozsud wopodstatnić a zakitować.

Snano by wotmołwila: Čuju so tajka derje. Rozmołwa by so móhla tule zakončić a džowka by wědžala, mać drje ma hinaše předstawy, ale wona bjerje mje při wšěm chutnu a připóznawa mój napohlad, haj, wona je tolerantna.

Jeli so džěsću toleranca při kubljanju předwjedže, budže tež za džěco lošo, tolerantne być. Za to je trěbne, zo sam k sebi steju, so sam připóznawam. Jeli so sam připóznawam tajki, kajkiž sym, připóznawam tež druhich, kajcyž woni su ze swojimi dobrými a hubjenými stronkami. Začuće připóznawanja móže dowěru, ćoplotu, nadžiju posrědkować.

Měnju, zo njepočahuje so to jenož na naše džěci, naše wnučki, ale tež na ludzi, kiž su nam bliscy, kiž čakaja na naše přiwobroćenje, zo bychmy jich připóznali ze wšěmi jich dobrými a hubjenými stronkami, tak kaž nas Chrystus připóznawa z našimi brachami a słaboscemi a našeje žadosću za zbožom.

Kak sym tolerantny we wěrje?

Bjeru ja hinak myslaceho chutnje, abo klepam ja jenož na swoju wěru?

Slucham ja najprjedy raz na hinak myslaceho, hdže namaka wón pomoc we wěrje, abo padam ja jemu zas a zaso do

slova a spytam jemu svoju wěru nanu-
zować?

Pučé k Bohu, puče, kotrež k Bohu wje-
du, tych je wjele.

Ważny je zaměr, a tón je jenički, tón je
Boža wěčnosť.

W bibliji je zapisane přirunanje, kotrež
je Jezus powědať.

Snano spóznamy we hłownej woso-
bje něšto wo nas:

Dwaj čłowjekaj steještaj w templu. Je-
dyn z njeju je farizejski, druhí čłownik.
wobaj staj tam, zo byštaj so modlitoj.

Farizejski steješe sam a modleše so
takle:

Džakuju so Ći, Božo, zo njejsym jako
druzy ludžo, rubježnicy, njeprawi, man-
dželstwo łamarjo ani jako tón čłownik.
Posću so dwójce za tydžeň a dawam
džesatk wot všeho, štož mam.

A čłownik stejo nazdala njechaše swo-
jej woči k njebjesam pozběhnyć a dže-
še: Božo, budž mi hrěšnikej hnadny. Je-
zus praji: Tón džěše za praweho do
swojeho domu před tamnym.

Jezus stupi so na stronu čłownika, pře-
tož tón bije so na hruď a praji: Božo,
budž mi hrěšnikej hnadny. Wón prosy:
Božo, přiwarzaj mje tajkeho, kaž sym.
Wón so kaje: Tak husto njejsym so za
twojej wolu prašať, sym po svojich
předstawach žiwy byť. Mój wužitk bě mi
lubši. Mi bě wšojedne, kelko pjenjz
druzy woprawdže dać móžachu. Ja
chcych je měc.

Čłownik spóznama swoje slabe stronki
a wupraja je. Wón prosy Boha: Hladaj
na mnje z mojeje zařadzenoscju a nje-
wotwobroč so wote mnje. Čłownik wě,
zo to njeje samozrozumliwe, tohodla wo
to prosy.

Jezus steji před čłownikom. Runje,
hdyž rěči čłownik wo swojej winje a sła-
bosći, so Jezus njewotwobroči. Z toho
wurosće za nas zmužitosc, jinak, lěpje
činić. Jezus njepraji čłownikoj: Takle
dyrbiš to činić, jenož to je prawje. Jezus
stupi so k njemu.- Jeho pomoc dawa je-
mu swobodu, swój puć namakać.

A što je z farizejskim? Jezus so na jeho
stronu njestupi. Hač tutón jeho rozumi?
Farizejski praji: Wšitko čini ja za tebe,
Božo, twójich kaznjow so ja kruće
džeržu. **Ja** wopruju wjace dyžli wšitcy
druzy, wjace hač so žada. **Ja** wzdam so
prijomneho žiwjenja, posću so prawí-
dłownje a dawam džesatk všeho chu-
dym. **Ja** staram so wo to, zo so Bože
služby wotměwaja. Tohodla sym ja
lěpši hač tón tam, tutón čłownik. Jenož
dokelž ma druhí telko slaboscow, móže
so farizejski tak wupěrać a swójske sła-
bosće njetrjebaja so jewić. Tohodla nje-
stawa so ničo mjez Bohom a farizejskim
a ničo mjez farizejskim a čłownikom.
Farizejski njeslucha scyła na to, štož
chce jemu Bóh prajić. Wón nječaka, ale
ma swoje hotowe měnjenje a druhim
napřećo swój předsudk. Tole zawřeje
jeho před Bohom a čini jeho njesćerpli-
wego druhim napřećo.

Tolerantny być abo so stać by wozna-
mjeno: Njetrjebam naduty być, ale
runje tak svoje slabosće widžeć, bjez
toho zo bych zadwělowať dyrbjať. Božu
lubosć nazhonimy husto runje w sła-
bosćach, a z toho wurosće nutřkowna wě-
stosć, z kotrež móžemy našich blišich –
tajkich kaž su – znjesć.

Toleranca jako nošnosť, sćerpnosć.
Naš počah ke Chrystusej je jedyn z ko-
rjenjow našeje kmanosće k tolerancy.
Hdyž so na jeho lubosć spuščimy, mó-
žemy tež druhich znjesć.
Što rěka tolerantny być? Takle smy so
sebjě prašeli a so prašeć dali.
Zijimajo chcyła rjec:

Něhdy sym wuknyła: Sylny so přesadži.
Nětkole chcyła přiwuknyć: Njenanuzuju
druhim swoje nahlady. Něhdy sym wu-
knyła: Hdyž pokazuju so ludžom ze
swojeje najlěpšeje strony, sym přijom-
na. To so mojeje žadosći za harmoniju
znjenapřećiwi.

Nětkole pak chcyła přiwuknyć: Nje-
cham jenož hľadka być, ale tež nje-
prijomna.

Něhdy sym wuknyła: Swoje zadžerženje
a zadžerženje druhich rozřaduju na do-
bre a hubjene. To wolóža mi orientaciju.
Nětkole pak chcyła přiwuknyć: Kóždy
z nas ma svoju žiwjensku stawiznu a mó-
že jenož za sebjě sudžić, što bě a je do-
bre a hubjene na nej. Potajkim: Powědať
mi wjace wo sebi, zo bych će lěpje zrozu-
miła.

Něhdy sym wuknyła: Štož je přeco na
wyšinje, wjele wukonja, sylnosć a kwalitu
wobradža, tón abo ta wjele plaći.

Nětkole pak chcyła přiwuknyć: Njewu-
žadaj sebjě a druhich njetrjebawšim. Něhdy
sym wuknyła: Stuchaj na wšě awtority, ja-
ko křesćan wosebje na awtoritu Božu.
Nětkole pak chcyła přiwuknyć: Boža
awtorita njeje ničo zdřewjena, ale je ži-
wjjenje a wuwice.

Modlmy so:
Božo, my žalosćimy k tebi, zo wo druhich
sudžimy, zo so samych za lěpšich kře-
sćanow mamy, zo měnimy, zo tež za dru-
hich wěmy, što prawe a wopak je.

My prosymy će, wuč nas sćerpliwosć ze
sobu a z druhimi, wubudž we nas zwólni-
wosć, naše swětte a čmowe stronki při-
wzać, wzmi wot nas strach před tymi, kiž
su cyle hinaši hač my a nawuč nas, k nim
so bližić, wubudž we nas zwólniwosć, tež
druhe směry pobožnosće jako přinošk za
twoju wosadu widžeć.

Twoji japoštoľo běchu tež jara wšelacy.
Džakujemy so tebi, zo znajemy ludži, kiž
druhich njewotkoľkuja a njezarjaduju, ale
sćerpliwi a přewidni su.

Hamjeň.
A. Albertowa

POWĚŚĆE

Nowa cyrkej w zapadnej Słowakskej

Generalny biskop Pavel Uherskai je we
wosadze Zbora pola Puchova přeni no-
wotwar ewangelskeje cyrkwe po měr-
niwej rewoluciji w ČSFR swjatočnje
swojemu zaměrej přepodať.

Naspomjenja hódne je po powěščach
z Bratislawy, zo tražeštej planowanje
a wuwjedženje cytych džesac mēsa-
cow. Wšitko plaćeše někak 1,4 mio krō-
now (někak 80 000 hr), z kotrychž wo-
sada wjace hač položcu sama zwjedže.
W nowej cyrkwi ma něhdže 230 wěri-
wych městno. Na přenju Bohu službu
přiřdže na 2 000 křesćanow z cyteje
wokoliny kaž tež hosćo ze Šlezyskeje
a Kanady.

Wojerecy. Njedzela, 21. junija, mě-
jachmy w našeje wosadze zaso jónu
serbske ewangelske popođnjno. Zapo-
čachmy z Božej službu, kotruž knjez
Wirth z Njeswačidla na byrglach přewo-
džeše. Po kemšach wupichmy šalku
kofeja, dachmy sebi skibku tykanca ser-
džec a zaspěwachmy sej někotre ser-
bske ludowe spēwy. Serbske popođnjno
wuklinča w zahrodze superintendentu-
ry, hdžež nam skupina „Drjewjanki“
němske a serbske ludowe spēwy před-
staji. Někotre z nich so wot přitomnych
samo sobu spēwachu. Wšitkim je so tu-
te popođnjno jara lubilo.

Přeprošujemy

2. 8. – 7. njeđzela po Swjatej Trojicy
10.00 hodž. kemše w Budyšinje w Mi-
chalskej (Albert)

w samsnym času Boža služba za džěći
11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu
13.30 hodž. kemše z Božim wotkaza-
njom w Budestecach (Albert)

9. 8. – 8. njeđzela po Swjatej Trojicy
8.30 hodž. kemše z Božim wotkaza-
njom w Poršicach (Malink)

14.00 hodž. kemše w Slepom (Albert)

16. 8. – 9. njeđzela po Swjatej Trojicy
8.30 hodž. kemše w Hrodzišću (Malink)

8.30 hodž. kemše w Minakale (Feustel)

10.00 hodž. kemše w Barće (Malink)

11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu

**30. 8. – 11. njeđzela po Swjatej Troji-
cy**
11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu

6. 9. – 12. njeđzela po Swjatej Trojicy

10.00 hodž. kemše z Božim wotkaza-
njom w Budyšinje w Michalskej (Albert)

w samsnym času Boža služba za džěći

13.30 hodž. kemše w Budestecach (Al-
bert)

Pomhaj Boh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Kon-
went serbskich ewangelskich duchownych. – Ludowe naklad-
nistwo Domowina, Budyšin, Sukelniska 27. Redaktor
a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 8600 Bu-
dyšin, tel. 42201. – čišć: Serbska čišćernja – t.z w.r. w Budy-
šinje. – Wuchadza jonkróc za mēšac. Přinoški a dary na konto:
Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Baut-
zen 30 000 110. – BLZ 850 549 61